

ОБҐРУНТУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Ю.Є. Чирва, Р.М. Бугріменко

Визначено суть економічної безпеки підприємства; досліджено різноманітні підходи до виокремлення функціональних складових економічної безпеки суб'єкта господарювання; доведено провідну роль фінансової складової у системі економічної безпеки; обґрунтовано систему показників оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, функціональний склад економічної безпеки, підприємство, фінансова безпека, показники.

ОБОСНОВАНИЕ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ОЦЕНКИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Ю.Е. Чирва, Р.М. Бугрименко

Определена сущность экономической безопасности предприятия; исследованы разнообразные подходы к выделению функциональных составляющих экономической безопасности субъекта хозяйствования; доказана ведущая роль финансовой составляющей в системе экономической безопасности; обоснована система показателей оценки финансовой составляющей экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность, функциональный состав экономической безопасности, предприятие, финансовая безопасность, показатели.

SUBSTANTIATION OF ESTIMATION INDEXES FOR ECONOMIC SECURITY OF AN ENTERPRISE

Yu. Chirva, R. Bugrimenko

Financial and economic crisis that is now observed in Ukraine, determines the decrease in production and sales of many domestic enterprises, emergence of the crisis, may be a possible consequence of the bankruptcy of economic entities. At the same time, ensuring economic security of the enterprise, as a state, on the contrary, the crisis provides an ongoing assessment of economic security.

Despite the existence of different approaches to the defining of the essence of economic security at the level of an enterprise, we found that economic security of

an enterprise is the protection of economic interests of enterprises from real and potential threats to internal and external environment, the parameters of which create the preconditions for generating, maintaining and increasing market value of an enterprise. In addition, given the diversity of economic interests of an enterprise, as well as threats and complexity of the relationship of external and internal environment of an enterprise, the functional structure of economic security is at the stage of formation.

It has been determined that the list of economic security components for an enterprise is diverse, yet it is possible to argue that every author has a priority component of the financial highlights.

The leading role of a financial component lies in the overall system of economic security.

To assess financial economic security component the authors propose to use relative indicators (ratios), justifying their benefits. The system of indices, which includes the equity ratio and the ratio of Beaver, coverage ratio and debt coverage ratio of cash flow, return on equity ratio and return on sales ratio. Application of sound system of indicators allows timely determine the level of economic security, identify "bottlenecks" activities and develop appropriate measures for the improvement of the situation.

Keywords: *economic security, functional structure of economic security, enterprise, financial security, indexes.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Фінансово-економічна криза, що нині спостерігається в Україні, зумовлює зниження обсягів виробництва та реалізації багатьох вітчизняних підприємств. Імовірним наслідком цієї кризи є банкрутство суб'єктів господарювання.

При цьому забезпечення економічної безпеки підприємства як стану, протилежного кризовому, передбачає проведення своєчасної оцінки економічної безпеки за окремими складовими. Це надає можливість визначити «вузькі місця» та розробити відповідні заходи з метою підтримки належного рівня економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти аналізу й управління економічною безпекою з різною мірою деталізації досліджують у своїх працях такі вітчизняні та іноземні вчені, як В.С. Пономаренко, Т.С. Клебанова, З.С. Варналій, Д.Д. Буркальцева, О.С. Саєнко, О.А. Олейнікова, В.І. Мунтіян [1–4]. Незважаючи на значну кількість робіт, присвячені вони головним чином проблемам економічної безпеки макро- і мезоструктур. Тим часом саме підприємства є первинним елементом, що забезпечує життєві потреби населення й ресурси для його розвитку.

Проблемами економічної безпеки підприємств займаються такі вчені як Л.І. Донець, Н.В. Ващенко, С.Ф. Покропивний, О.В. Ареф'єва,

Т.Б. Кузенко, Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко [5–8]. Але, незважаючи на численність робіт, серед вивчених авторами досліджень недостатньо тих, які б розглядали проблеми оцінки економічної безпеки підприємств у взаємозв'язку, комплексно й систематизовано. Актуальними залишаються методичні розробки, присвячені різноманітним питанням оцінки економічної безпеки на мікроорівні в розрізі функціонального складу. Це й зумовлює необхідність і своєчасність проведення цього дослідження.

Метою статті є обґрунтування найважливіших показників оцінки економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Незважаючи на існування різноманітних підходів до визначення суті економічної безпеки на мікроорівні, нами встановлено, що економічна безпека підприємства – це захищеність економічних інтересів підприємства від реальних та потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, параметри якого створюють передумови генерування, збереження та зростання ринкової вартості підприємства [9].

Разом із цим, з огляду на різноманіття як економічних інтересів підприємства, так і загроз їх реалізації, а також складність взаємозв'язків зовнішнього оточення підприємства та його внутрішнього середовища, функціональний склад економічної безпеки, що пропонується науковцями, є різноманітним, таким, що перебуває на стадії формування.

Так, до основних напрямів економічної безпеки підприємства, що істотно відрізняються один від одного за своїм змістом, Н.П. Фокіна і В.І. Бокій відносять технологічну, ресурсну, фінансову, ринкову та соціальну складові [10].

У працях З.С. Варналія, О.В. Ареф'євої і Т.Б. Кузенко, пропонується склад економічної безпеки підприємства, що містить такі складові, як фінансова, інтелектуальна, техніко-технологічна, політико-правова, ресурсна, екологічна, соціальна, інформаційна, силова, безпека праці [2; 7].

Приблизну структуру функціональних складових економічної безпеки підприємства наводять у своєму дослідженні Л.І. Донець, Н.В. Ващенко [5], пропонуючи включати фінансову, інтелектуальну і кадрову, техніко-технологічну, політико-правову, екологічну, інформаційну та силову складові. Як справедливо зазначають автори, кожна зі складових повинна характеризуватися власним змістом, набором функціональних критеріїв і способом забезпечення.

Розглядаючи склад економічної безпеки підприємства в контексті вирішення завдання їх оцінки, С.Н. Ілляшенко включає разом з переліченими вище ринкову та інтерфейсну складові [11].

Досить широкий перелік критеріїв економічної безпеки підприємства запропонований С.Ф. Покропивним [6]. На думку науковця, він повинен віддзеркалювати фінансовий, інтелектуальний, кадровий, техніко-технологічний, політико-правовий, інформаційний, екологічний та силовий спектри функціонування підприємства. До того автором розкривається зміст критеріїв оцінки економічної безпеки та пропонуються показники за окремими критеріями.

Отже, перелік складових економічної безпеки підприємства є досить різноманітним, проте можна стверджувати, що кожен автор як пріоритетну виокремлює фінансову складову.

Як справедливо відзначає С.Ф. Покропивний, серед функціональних складників економічної безпеки фінансовий є провідним та вирішальним, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є «двигуном» будь-якої економічної системи [6].

Провідна роль фінансової складової в загальній системі економічної безпеки підприємства зумовлена такими моментами [12].

По-перше, забезпечення вирішення виробничих та соціальних завдань підприємства, умов для його розвитку потребує достатнього обсягу фінансових ресурсів, які відіграють вирішальну роль, оскільки здатні перетворюватися в будь-який інший вид ресурсів, забезпечувати безперервність їхнього обороту.

По-друге, фінансова діяльність відіграє вирішальну (пріоритетну) роль у забезпеченні стабілізації економічного розвитку підприємства через рух грошових коштів та, відповідно, управління ним. Для нормального функціонування підприємства необхідна достатня кількість фінансових ресурсів, а в процесі свого розвитку воно потребує додаткових джерел фінансування, що зумовлює необхідність залучення зовнішніх джерел.

По-третє, фінансова безпека тісно пов'язана з поняттям «ризик», який так чи інакше обов'язково впливає на прийняття й реалізацію управлінських рішень, що обумовлюють фінансовий стан господарюючого суб'єкта відповідно, або фінансову безпеку, або фінансову кризу різної глибини.

Отже, важко не погодитись з тим, що з урахуванням пануючого положення, яке займає фінансова складову у сучасній економіці, можна характеризувати останню як економіку, керовану в своїй основі фінансовим чином, через фінансові механізми, за допомогою фінансових важелів, фінансових стимулів і у фінансових цілях. Слід відзначити, що фінансова безпека є найважливішою частиною економічної безпеки підприємства, адже лише той, хто розпоряджається грошовими потоками підприємства, визначає його стратегічний розвиток [12].

Таким чином, фінансова безпека підприємства – це здатність ефективно здійснювати господарсько-фінансову діяльність на основі оптимізації джерел формування фінансових ресурсів, що забезпечує

захищеність фінансових інтересів підприємства від реальних та потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, параметри якого створюють передумови генерування, збереження та зростання ринкової вартості підприємства.

Слід зазначити, що економічна могутність регіону й держави визначається їх промисловим потенціалом. У цьому контексті слід зазначити, що цукрова галузь є однією з пріоритетних галузей національної економіки, яка відіграє провідну роль у забезпеченні потреб населення в необхідному продукті харчування.

Із набуттям Україною незалежності та переходом до ринкових відносин кількість цукропереробних підприємств почала зменшуватися, вони реорганізуються в акціонерні товариства. Організація функціонування великих цукропереробних підприємств у країні забезпечує раціональний розподіл основних видів ресурсів, необхідних для безперервної ефективної роботи та задоволення потреб споживачів. Для аналізу розвитку цукрової галузі України актуально розглянути розміщення та потужності цукропереробних підприємств в регіонах України.

Проведені дослідження свідчать, що цукробуряковою зоною є 19 областей України, провідні з яких: Вінницька, Полтавська, Черкаська, Київська, Тернопільська, Харківська області. Слід зазначити, що найбільша концентрація підприємств цукрової промисловості спостерігається у правобережному лісостепу, де зосереджено 60% посівів буряків. Там працюють більше сотні (з майже двохста існуючих) цукрових заводів та виробляється 2/3 цукру країни.

Із огляду на це обрнунтємо систему показників оцінки економічної безпеки підприємства, зокрема, цукропереробної галузі, за фінансовою складовою, що є пріоритетною.

Для виконання цього завдання може бути використано різноманітні показники, як кількісні, так і якісні, як абсолютні, так і відносні. На наш погляд, перевагу доцільно надати кількісним показникам, які є більш об'єктивними порівняно з якісними в контексті оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємства.

У свою чергу, серед кількісних доцільно обрнунтувати систему відносних індикаторів (коефіцієнтів), беззаперечними перевагами яких є: можливість елімінування фактора часу, що забезпечує можливість порівняння розрахованих показників не лише в просторовому аспекті, але і в динаміці; відносна нескладність техніки застосування, що полягає в можливості його широкого розповсюдження в практичній діяльності; результативність аналізу, що дозволяє не лише ідентифікувати рівень економічної безпеки, але й виявляти проблеми розвитку.

До того ж, на наш погляд, процес обрнунтування індикаторів для оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємства цукропереробної галузі повинен відповідати ряду вимог:

– адекватності системи показників необхідності віддзеркалення існуючого фінансового стану підприємства, тобто можливості оцінки його економічної безпеки та передумов її послаблення;

– наявності інформаційного забезпечення розрахунку системи показників, тобто орієнтації на фінансову звітність як найбільш доступне інформаційне джерело в сучасних умовах господарювання;

– оптимальній кількості показників, з точки зору поставленої мети, системності, комплексності та можливості чіткого визначення алгоритмів розрахунку системи показників-індикаторів фінансової безпеки, що забезпечить однозначність їх економічного тлумачення різними фахівцями.

Під час обґрунтування системи індикаторів фінансової складової економічної безпеки цукропереробного підприємства, на наш погляд, доцільно акцентувати увагу на показниках, що віддзеркалюватимуть структуру капіталу, платоспроможність та рентабельність діяльності.

У економічній літературі пропонується широкий спектр показників структури капіталу, або, як їх ще називають, коефіцієнтів управління джерелами коштів. Найбільш розповсюдженим показником цієї групи є коефіцієнт автономії, що визначає, якою мірою активи підприємства сформовані за рахунок власного капіталу, та характеризує можливість суб'єкта господарювання виконувати свої зовнішні зобов'язання за рахунок використання власних коштів. Переважна ж кількість інших відносних показників, що містяться на сторінках економічних видань або дублюють його (коефіцієнт концентрації власного капіталу та, враховуючи існуючий рівень довгострокового кредитування вітчизняних підприємств, – і коефіцієнт стійкого фінансування або, як його ще називають, коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності), або можуть бути отримані на основі його розрахунку (коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів). У зв'язку з цим для відображення ступеня незалежності підприємства цукропереробної галузі від зовнішніх джерел фінансування доцільно обмежитись з вищеперелічених коефіцієнтом автономії. Зазначений показник дозволяє здійснювати стратегічний контроль фінансової незалежності суб'єкта господарювання, адже віддзеркалює його здатність відповідати за своїми довгостроковими фінансовими зобов'язаннями, у чому, власне, і полягає суть оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємства.

Також з позиції забезпечення фінансової складової економічної безпеки підприємства у середньостроковій перспективі на увагу заслуговує ще один показник, який інтегрує в собі вагомі складові додатного грошового потоку підприємства та боргові зобов'язання, а саме коефіцієнт Бівера.

Наступний напрям оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємства – платоспроможність – може бути характеризуваною за допомогою коефіцієнтів абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності та покриття.

Серед перелічених індикаторів коефіцієнт покриття є найбільш інформативним у оцінці економічної безпеки підприємства, адже, по-перше, він віддзеркалює ступінь, в якому поточні активи покривають поточні зобов'язання і, як припускається, здатні перетворитись у грошову форму в строки, що співпадають з погашенням боргів; по-друге, його величина визначає межу уникнення фінансової кризи як стану, протилежного фінансовій безпеці, для покриття можливого зниження ринкової вартості поточних активів; по-третє, він характеризує межу безпеки для компенсації невизначеності та випадкових порушень, об'єктом яких є потоки грошових коштів підприємства.

Разом із вищезгаданим, на наш погляд, обґрунтованою є пропозиція щодо доцільності розрахунку коефіцієнта покриття короткострокових зобов'язань потоком грошових коштів, який показує частку зобов'язань підприємства, що може бути покриті за рахунок потоку коштів. Цей показник є більш стабільним порівняно з коефіцієнтом абсолютної ліквідності, значення якого залежить, насамперед, від величини грошових коштів, яка є надзвичайно мінливою, та інформативнішим в оцінці економічної безпеки підприємства порівняно з «кислотним тестом» завдяки існуючим прогностичним можливостям. У вітчизняній інтерпретації чисельник коефіцієнта складається з чистого прибутку та амортизації як статті витрат, що не призводить до грошових видатків, інакше кажучи, разом із фінансовим результатом є потужним джерелом грошового потоку підприємства, зокрема, цукропереробної промисловості.

Оцінювати здатність підприємства цукропереробної промисловості генерувати дохід, тобто робити висновок про ефективність діяльності, у межах оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємства можна за допомогою різних коефіцієнтів: рентабельності продажу, рентабельності капіталу, рентабельності власного капіталу.

Необхідність самофінансування зумовлює важливу роль рентабельності продажу в оцінці фінансової складової економічної безпеки підприємства, що пов'язано безпосередньо з економічною інтерпретацією цього показника. З одного боку, рентабельність продажу віддзеркалює частку операційного прибутку в обсягу реалізації, а з іншого дозволяє приймати рішення у випадку зростання або зниження обсягів продажу.

При цьому визначено, що для власників, кредиторів та інвесторів суб'єктів господарювання найбільш значущим є коефіцієнт рентабельності капіталу. Між тим, загальновідомо, що інвестиційно привабливим є підприємство, рівень фінансової безпеки якого є високим.

Із огляду на це, а також беручи до уваги, що коефіцієнт рентабельності капіталу віддзеркалює спроможність керівництва використовувати всі наявні можливості для забезпечення розвитку підприємства і, відповідно, його економічної безпеки, саме цей показник пропонується нами для застосування.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження свідчить, що забезпечення високого рівня економічної безпеки підприємства, зокрема, цукропереробної галузі, вимагає проведення систематичної діяльності для забезпечення належного рівня безпеки основних функціональних складових діяльності, найважливішою з яких є фінансова. Здійснення оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємства на основі обґрунтованих показників, до яких належать коефіцієнт автономії та коефіцієнт Бівера, коефіцієнт покриття та коефіцієнт покриття заборгованості потоком грошових коштів, коефіцієнт рентабельності капіталу та коефіцієнт рентабельності продажу, дозволяють вчасно визначити рівень економічної безпеки підприємства, виявити «вузькі місця» діяльності та розробити відповідні заходи поліпшення ситуації.

Список джерел інформації / References

1. Пономаренко В. С. Економічна безпека регіону: аналіз, оцінка, прогнозування : монографія / В. С. Пономаренко, Т. С. Клебанова, Н. Л. Чернова. – Х. : ВД Інжек, 2004. – 144 с.

Ponomarenko, V.S., Klebanova, T.S., Chernova, T.L. (2004), *The economic security of the region: analysis, estimation, prediction*, [Economiczna bezpeka regionu: analiz, ocinka, prognozuvanna], INZHEK, Kharkiv, 144 p.

2. Варналій З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення : монографія / З. С. Варналій, Д. Д. Буркальцева, О. С. Саєнко. – К. : Знання України, 2011. – 299 с.

Varnaliy, Z.S. Burkaltseva, D.D, Saenko, OS. (2011), *The economic security of Ukraine: problems and priorities in strengthening*, [Economiczna bezpeka Ukraini: problemi ta prioriteti zmicnenna], Knowledge of Ukraine, Kiev, 299 p.

3. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) : учебно-практическое пособие / [под ред. Е. А. Олейникова]. – М. : «Бизнес-школа» Интел-Синтез, – 1997. – 288 с.

Oleinikov, E.A. (1997), *Fundamentals of economic security (state, region, enterprise, personality)*, [Osnovi ekonomicheskoy bezopasnosti (gosudarstvo, region, predpriyatie, lichnost)], "Business School" Intel-Synthesis, Moscow, 288 p.

4. Мунтіян В. І. Економічна безпека України : монографія / В. І. Мунтіян. – К. : Вид-во КВІЦ, – 1999. – 463 с.

Muntıyan, V.I. (1999), *The economic security of Ukraine*, [Economiczna bezpeka Ukraini], Kiev, 463 p.

5. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник / Л. І. Донець, Н. В. Ващенко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.

Donets, L.I., Vashenko N.V. (2008), *The economic security of the enterprise, [Economiczna bezpeka pidpriemstva]*, Center of educational literature, Kiev, 240 p.

6. Економічна підприємства : підруч. / за ред. С. Ф. Покропивного. – Вид. 2-е, перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2001. – 528с.

Pokropyvnyi, S.F. (2001), *Business Economics, [Economika pidpriemstva]*, KNEU, Kiev, 528 p.

7. Ареф'єва О. В. Планування економічної безпеки підприємств / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 170 с.

Arefeva, A.V. (2005), *Planning of economic security of enterprises, [Planuvanna ekonomichnoi bezpeki pidpriemstv]*, Europe. Univ, Kiev, 170 p.

8. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. – К. : Лібра, 2003. – 280 с.

Kozachenko, G.V., Ponomarev, V.P., Lyashenko, O.M. (2003), *The economic security of the enterprise: the nature and mechanism of software, [Economiczna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mehanizm zabezpechenna]*, Libra, Kiev, 280 p.

9. Чирва Ю. Є. Дефініція поняття «економічна безпека підприємства» / Ю. Є. Чирва, Р. М. Бугріменко, А. Ю. Рибалка // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2012. – Вип. 1(1). – С. 308–314.

Chirva, Yu.Ye. Bugrimenko, R.M., Rybalka A.Yu. (2012), “Definition of the concept of “economic security”, [“Definicija ponatta “economiczna bezpeka pidpriemstva”], *Economic strategy and prospects of trade and services*, Vol. 1 (1), pp. 308–314.

10. Фокіна Н. П. Економічна безпека підприємства – найважливіша складова фінансової стійкості / Н. П. Фокіна, В. І. Бокій // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 8 (26). – С. 111–114.

Fokina, N.P., Bokiy, V.I. (2003), “The economic security of the enterprise – an essential component of financial stability” [“Economiczna bezpeka pidpriemstva – nayvazhlivisha skladova finansovoi stiykosti”], *Actual problems of economy*, № 8 (26), pp. 111-114.

11. Ильяшенко С. Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке / С. Н. Ильяшенко // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 3 (21). С. 12–19.

Puashenko, S.N. (2003), “The components of economic security and approaches to assessment” [“Sostavlyayusheye ekonomicheskoy bezopasnosti predpriatia i podhodi k ih ocenke”], *Actual problems of economy*, № 3 (21), pp. 12-19.

12. Антонова О. В. Сутнісні характеристики фінансової безпеки підприємства / О. В. Антонова // Економічна стратегія і перспективи розвитку торгівлі та послуг : зб. наук. праць. – Х. : ХДУХТ, 2010. – Вип. 2 (12). – С. 340–347.

Antonova, A.V. (2010), “The essential characteristics of financial security company” [“Sutnisni harakteristiki finansovoi bezpeki pidpriemstva”] *Economic strategy and prospects of trade and services*, HDUHT, Kharkiv, Vol. 2 (12), pp. 340-347.

Чирва Юлія Євгенівна, канд. екон. наук, доц., кафедра менеджменту і адміністрування, Національний фармацевтичний університет. Адреса: вул. Пушкінська, 53, м. Харків, Україна, 61002. Тел.: 0663297550; e-mail: chirva-jul@mail.ru.

Чирва Юлія Євгенівна, канд. екон. наук, доц., кафедра менеджмента и администрирования, Национальный фармацевтический университет. Адрес: ул. Пушкинская, 53, г. Харьков, Украина, 61002. Тел.: 0663297550; e-mail: chirva-jul@mail.ru.

Chirva Yuliya, PhD, Associate Professor, Department of Management and Administration, National pharmaceutical university. Address: Pushkin, str., 53, Kharkiv, Ukraine, 61002. Tel. 0663297550; e-mail: chirva-jul@mail.ru.

Бугріменко Роман Михайлович, канд. екон. наук, доц., кафедра економіки підприємств харчування та торгівлі, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0509354995; e-mail: bugrimenkorm@rambler.ru.

Бугрименко Роман Михайлович, канд. екон. наук, доц., кафедра економіки підприємств харчування та торгівлі, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: 0509354995; e-mail: bugrimenkorm@rambler.ru.

Bugrimenko Roman, PhD, Associate Professor, Department of Economics of Enterprisers of Food Technology and Trade, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel. 0509354995; e-mail: bugrimenkorm@gmail.com

*Рекомендовано до публікації д-ром екон. наук, проф. Чорною М.В., канд. екон. наук, доц. Смірною П.В.
Отримано 15.10.2016. ХДУХТ, Харків.*

УДК 657: 631.1

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК У СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО, ІНФОРМАЦІЙНОГО І МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Т.Б. Кушнір, В.І. Вербицька

Розглянуто існуючі групи об'єктів управлінського обліку для підприємств агропромислового комплексу. Здійснено аналіз різних чинників, що впливають на вибір системи управлінського обліку на підприємствах цієї галузі економіки. Обґрунтовано необхідність перегляду багатьох принципів, і насамперед принципів організації управління економічними суб'єктами, які вимагають нових видів інформації, що генеруються обліково-фінансовими підсистемами кожної господарюючої структури. Виділено та проаналізовано основні структурні елементи основ управлінського обліку за рівнями. Обґрунтована необхідність розвитку методології управлінського обліку, вдосконалення методичного інструментарію, що враховує особливості функціонування підприємств агропромислового комплексу (АПК).

© Кушнір Т.Б., Вербицька В.І., 2016